

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบหลักสูตร และรายวิชาเรียนในวิทยาลัยครู าระดับ ป.กศ. สูง และปริญญาตรีว่ามีรายวิชาใดที่สนับสนุนแบบจำลองขอบเขตหน้าที่และ เกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษาในแต่ละรายการ

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นวิทยาลัยครูจากภาคต่างๆ ของประเทศ คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ภาคละ 3 แห่ง รวมทั้งหมด เป็น 12 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสำรวจหลักสูตรและรายวิชาเรียนในวิทยาลัยครู ซึ่งประกอบด้วยรายการ 4 หมวด คือ หมวด ก. ความรู้ของครู (ความรู้วิชา- สำนัญ และความรู้วิชาครู) หมวด ข. ทักษะในการสอนของครู หมวด ค. ทัศนคติของ ครู หมวด ง. หน้าที่ และงานของครู รวมทั้งหมด 131 ข้อ แบบสำรวจนี้เป็นแบบ ใ้เติมรายวิชาต่างๆ ที่เปิดสอนในวิทยาลัยครู ซึ่งสนับสนุนกับรายการ ขอบเขตหน้าที่ และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา

คณะผู้วิจัยดำเนินการ เก็บข้อมูลตามวิทยาลัยครูภาคต่างๆ โดยเริ่มปฏิบัติการ ระหว่างเดือน ธันวาคม 2517 ถึงเดือน กุมภาพันธ์ 2520 ด้วยวิธีศึกษาจากเอกสารหลักสูตรต่างๆ จากการให้อาจารย์ผู้สอนกรอกแบบสำรวจหลักสูตรและรายวิชาเรียน ในวิทยาลัยครู และจากการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอน

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้เสนอข้อมูลในรูปของตารางและความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า วิทยาลัยครูทั้ง 12 แห่ง เปิดรายวิชาที่สนับสนุนรายการขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษาเกือบทุกรายการในระดับ ป.กศ. สูง มีรายวิชาที่เปิดสอนสนับสนุนกับรายการมากกว่าในระดับปริญญาตรี มีรายการบางข้อในหมวดความรู้ของครูที่วิทยาลัยครูส่วนใหญ่ มีรายวิชาที่สนับสนุนอยู่ค่อนข้างน้อย รายการดังกล่าว ได้แก่ อ่านทำนองเสนาะและคำประพันธ์ร้อยกรองที่มีในแบบเรียนได้ทุกชนิด เรื่องเกี่ยวกับนิเวศน์ศึกษา ความรู้เกี่ยวกับการทดลองสาริตทางวิทยาศาสตร์ที่จำเป็นสำหรับการสอนระดับประถมศึกษา จริยธรรมและพิธีการทางศาสนา ในศาสนาต่างๆ พอสังเขป กฎหมายและการเมืองเบื้องต้น ประวัติศาสตร์ไทยตั้งแต่ต้น-เดิมของไทยถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ศิลปสำหรับครู คณิตสำหรับครู หลักและวิธีการแนะแนว วิธีสร้างและใช้อุปกรณ์การสอน บทบาทหน้าที่ของครูที่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ และนักเรียนฝึกสอน วิธีการช่วยเหลือครูใหม่ตามความเหมาะสม

รายวิชาที่สนับสนุนรายการทั้ง 4 หมวด ส่วนใหญ่เป็นวิชาการศึกษา เช่น ศึกษา 131 หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ ศึกษา 231 วิธีสอนกลุ่มทักษะ ศึกษา 232 วิธีสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ศึกษา 234 ประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ 1 ศึกษา 325 กระบวนการกลุ่ม ศึกษา 361 นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 1 ศึกษา 434 ประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ 2 โดย เฉพาะอย่างยิ่งวิชาศึกษา 131 ศึกษา และศึกษา 434 นั้นสนับสนุนรายการขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา ประมาณ 90 รายการ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่ารายการในหมวดความรู้ของครูหลายข้อที่นักศึกษาได้รับค่อนข้างน้อย เพราะทางวิทยาลัยครูเปิดสอนรายวิชาที่สนับสนุนอยู่น้อยวิชา

แต่รายการในหมวดทักษะของครูนั้นแม้จะมีรายวิชาสนับสนุนอยู่ไม่น้อย แต่ก็ไม่ได้หมายความว่านักศึกษาจะได้รับการฝึกทักษะเหล่านั้นอย่างเพียงพอทุกรายการ เพราะทักษะเป็นสิ่งซึ่งต้องใช้เวลานานในการฝึกหัดจึงจะไคผล และวิชาที่สนับสนุนรายการในหมวดทักษะส่วนใหญ่ก็เป็นวิชาการศึกษาและวิชาภาษาไทยไม่กี่ยววิชา จึงเป็นการยากที่อาจารย์ผู้สอนวิชาเหล่านี้จะมีเวลาให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะต่างๆ อย่างครบถ้วนและพอเพียง ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับอาจารย์ผู้สอนที่จะมองเห็นความสำคัญของทักษะใดเป็นพิเศษ ก็จะทำให้โอกาสนักศึกษาได้ฝึกทักษะเหล่านั้นมากพอ ส่วนทักษะทางด้านอื่นๆ ที่เหลือนั้นการสอนมักจะเป็นไปในแง่ของการ "บอกใหญ่" เป็นส่วนใหญ่ จากการสอบถามอาจารย์ผู้สอนในวิทยาลัยครูต่างๆ หลายท่าน พอจะสรุปได้ว่ายังมีทักษะบางอย่างที่นักศึกษาจำนวนมากยังมีเวลาฝึกไม่พอเพียง ทักษะเหล่านั้นคือ ใช้คำถามเพื่อให้เกิดผลหลายๆ แบบได้ ฟังและเข้าใจคำพูดหรือเสียงต่างๆ ได้อย่างชัดเจนเพื่อปฏิบัติการได้ฉับไวและเหมาะสม จัดห้องเรียนแบบต่างๆ ได้หลายแบบ วาดภาพประกอบการสอนได้ ใช้ความรู้ทางศิลปะและดนตรีให้เกิดประโยชน์ในการสอนได้ นำผลการทดสอบมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน และนักเรียนช่วยผู้เรียนใหม่ประเมินผลตนเองได้ดียิ่งขึ้น

เรื่องที่สนทนานั้นไม่ใคร่ระบุอย่างชัดเจนว่า รายวิชาใดจะเน้นทัศนคติอะไร ใหญ่เรียนขึ้นอยู่กับอาจารย์ผู้สอนแต่ละคนที่จะเห็นความสำคัญของการปลูกฝังทัศนคติที่ สัมพันธ์กับวิชาที่สอนหรือไม่ นักศึกษาจะได้รับการปลูกฝังทัศนคติจากหมวดวิชาต่างๆ แต่หมวดวิชาที่นักศึกษาจะได้รับมากเป็นพิเศษคือ หมวดวิชาการศึกษา ในระดับ ป.กศ.สูง คือวิชา ศึกษา 131 หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ ศึกษา 234 ประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ 1 และในระดับปริญญาตรีคือ ศึกษา 325 กระบวนการ กลุ่ม ศึกษา 434 ประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ 2 ตามความเป็นจริงเป็นการยาก ที่นักศึกษาจะได้รับการปลูกฝังทัศนคติต่างๆ ตามรายการในหมวด ค. พุทธรายการอย่าง ครบถ้วน เพราะหลักสูตรได้ระบุแค่เพียงคำชี้แจงรายวิชาที่มีเนื้อหาวิชาอย่างย่อๆ ใน แต่ละรายวิชา ซึ่งอาจารย์ผู้สอนที่รับผิดชอบการสอนคนละ 1 - 2 วิชา ก็จะไม่ทราบ แน่ชัดว่าควรจะปลูกฝังทัศนคติอะไรบ้างในวิชาของตน อีกทั้งเรื่องที่สนทนาก็เป็นสิ่งที่วัดผล ได้ยาก ทำให้ผู้สอนจำนวนไม่น้อยค่อนข้างจะละเลย

สำหรับเรื่องที่หน้าที่และงานของครูนั้น นักศึกษามักจะได้รับแค่เพียง "การ บอกใหญ่" ก่อนแล้วจึงได้ไปปฏิบัติจริงเมื่อฝึกสอนในวิชาศึกษา 234 ประสบการณ์ วิชาชีพภาคปฏิบัติ 1 และศึกษา 434 ประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ 2 ซึ่งนักศึกษา จะมีโอกาสได้ฝึกทำหน้าที่และงานของครูหลายอย่างที่ครูพี่เลี้ยงเห็นว่าจำเป็น เช่น ทำบัญชีเรียกชื่อ ทำสมุดรายงานประจำตัวนักเรียน ปกครองนักเรียน ฯลฯ แต่หน้าที่ และงานของครูในด้านอื่นจะถูกละเลยเช่น แนะนำนักเรียนและผู้ปกครอง ปรึกษากับ ผู้ปกครองและชุมชน รวมถึงกิจกรรมของนักเรียนและชุมชน

จะเห็นได้ว่าวิชาศึกษา 131 หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ วิชาชีพภาคปฏิบัติ (3 หน่วยกิต/ 4 ชั่วโมง) ศึกษา 231 วิธีสอนกลุ่มทักษะ (2 หน่วยกิต/3 ชั่วโมง) ศึกษา 232 วิธีสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (2 หน่วยกิต/ 3 ชั่วโมง) มีเวลาเรียนน้อย

เมื่อเทียบกับขอบเขตของวิชาซึ่งกว้างขวางครอบคลุมรายการขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษาอยู่มากมาย การ และวิชาทั้ง 3 นี้เป็นวิชาที่มีลักษณะคล้ายกัน ถ้าอาจารย์สอนเน้นเรื่องใดครั้งหนึ่ง ก็ทำให้นักศึกษาได้รับความรู้ ทักษะ ทักษะคิด หน้าที่ และงานของครูค่านั่นซ้ำซ้อนกัน แต่อาจถูกละเลยในค่านอื่นไป ดังจะขอยกสังเขปข้อวิชาของวิชาทั้ง 3 ตามหลักสูตรมาดังนี้

ศึกษา 131 หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ

ความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาการศึกษากับวิธีสอน วิวัฒนาการความมุ่งหมายของการศึกษา ความมุ่งหมายของการศึกษาไทยในปัจจุบัน หลักสูตรและการจำแนกประเภทของหลักสูตร โครงการสอน ประมวลการสอน ความหมายของการเรียนการสอน กระบวนการเรียนการสอน ระเบียบวิธีสอนต่างๆ การจัดชั้นเรียนให้สอดคล้องกับวิธีสอน การทำบันทึกการสอน การฝึกทักษะต่างๆ ในการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีสอนและการเลือกใช้อุปกรณ์ วิธีใช้วิทยุโรงเรียนและอุปกรณ์อื่นๆ การดำเนินงานในห้องเรียน การประเมินผล

การอนุญาต ความหมาย ขอบข่ายและโครงสร้างของหลักสูตรระดับอนุบาล วิธีจัดกิจกรรมซึ่งส่งเสริมประสบการณ์ตามหลักสูตร ความยืดหยุ่นในหลักสูตรความสัมพันธ์ระหว่างความมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม กระบวนการสอน อุปกรณ์การสอน และการวัดผล ประเมินผลการศึกษาระดับอนุบาล

ศึกษา 231 วิธีสอนกลุ่มทักษะ

การสอนภาษาไทย ศึกษาเกี่ยวกับการสอนทักษะทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน และสามารถจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนภาษาเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน อันเหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของกาเรียน ตั้งแต่วัยเริ่มเรียนและป.1 -ป. 6 และให้สามารถออกข้อทดสอบเพื่อวัดผล ประเมินผลการสอนทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ในแต่ละระดับชั้นของผู้เรียนได้

การสอนภาษาไทยสำหรับการอนุบาล ขอบข่ายและความหมายของภาษาไทยสำหรับเด็ก การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความพร้อมทางภาษาเบื้องต้น วิธีสอนและเทคนิคการสอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่นๆ การฝึกทักษะในการอ่าน การเขียน และการวัดผล

การสอนภาษาอังกฤษ ทฤษฎีการสอน จิตวิทยาในการเรียนภาษาต่างประเทศ เทคนิคในการฝึกทักษะของการใช้ภาษา การจัดกิจกรรมและอุปกรณ์ เพื่อเสริมสร้างทักษะวิธีออกข้อสอบ วิธีวัดผลและประเมินผลการสอนทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

การสอนคณิตศาสตร์ ความมุ่งหมาย ขอบเขตและธรรมชาติของวิชาคณิตศาสตร์ เพื่อสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และสร้างทัศนคติที่ดีให้แก่ผู้เรียน

การสอนคณิตศาสตร์สำหรับการอนุบาล ความหมายและขอบข่ายของคณิตศาสตร์สำหรับเด็ก การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความพร้อมและการฝึกความพร้อม การวางพื้นฐานเบื้องต้นทางคณิตศาสตร์แก่เด็ก เทคนิคและวิธีการส่งเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์

ศึกษา 232 วิธีสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

การสอนสังคมศึกษา ให้ความเข้าใจและความสามารถในการเรื่องความหมายของสังคมศาสตร์กับสังคมศึกษา หลักสูตรและความมุ่งหมายของการสอนวิชาสังคมศึกษา ความสนใจและความต้องการของเด็กในทางสังคมศึกษา วิธีเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีแก่เด็ก ลักษณะครูสังคมศึกษาที่ดี วิธีสอนสังคมศึกษาแบบต่างๆ การสอนวิชาเฉพาะสังคมศึกษา อุปกรณ์และกิจกรรมการสอนสังคมศึกษา ประมวลการสอน โครงการสอน บันทึกการสอน การประเมินผลและการวัดผล และปัญหาของวิชาสังคมศึกษา

การสอนสังคมศึกษาสำหรับการอนุบาล ความมุ่งหมายและขอบข่ายของวิชาสังคมศึกษาสำหรับเด็ก การส่งเสริมให้เด็กเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี หลักและเทคนิคการจัดประสบการณ์สิ่งแวดล้อมเพื่อความรู้ความเข้าใจ สิ่งควรรู้สำหรับเด็ก บทบาทของครูในการช่วยเด็กให้ปรับตนเอง

การสอนวิทยาศาสตร์ ศึกษาเกี่ยวกับวิธีสอน กระบวนการสอน การใช้อุปกรณ์การสอน การเตรียมการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร ความสัมพันธ์กับวิชาอื่นๆ การวัดผลให้สนับสนุนหลักสูตรและประมวลการสอนในชั้นประถมศึกษา ตลอดจนการแก้ปัญหาการสอนวิทยาศาสตร์

การสอนวิทยาศาสตร์สำหรับการอนุบาล ความมุ่งหมายของวิชาวิทยาศาสตร์สำหรับเด็ก การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ วิธีส่งเสริมเด็กให้มีความสนใจทางวิทยาศาสตร์ การประเมินผล

และจากข้อมูลการตรวจสอบหลักสูตรทั้ง 4 หมวดจะเห็นว่ารายวิชาในระดับปริญญาตรีที่สนับสนุนรายการขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา มีน้อยกว่าในระดับ ป.กศ.สูง ที่เป็นในลักษณะดังนี้เป็นเพราะหลักสูตรทั้ง 2 ระดับมีความแตกต่างกันในค่านต่างๆ ดังนี้คือ

1. การกำหนดหน่วยกิตขั้นต่ำ

หลักสูตรระดับ ป.กศ. สูงบังคับให้เรียนอย่างน้อย 70 หน่วยกิต ในขณะที่หลักสูตรระดับปริญญาตรีกำหนดให้เรียนอย่างน้อยเพียง 65 หน่วยกิต ดังนั้นในระดับ ป.กศ.สูง จึงมีรายวิชาเรียนที่จะสนับสนุนรายการขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานได้มากกว่าในระดับปริญญาตรี

2. จำนวนรายวิชาที่เปิดสอน

วิทยาลัยครู 12 แห่งเหล่านี้ได้มีสอนรายวิชาต่างๆ ในระดับป.กศ.สูงมากกว่าในระดับปริญญาตรีมาก เนื่องจากได้เปิดสอนสาขาวิชาเฉพาะ (เอก,โท) ในระดับ ป.กศ.-สูงถึง 16 สาขา แต่ในระดับปริญญาตรีได้เปิดเพียง 10 สาขาเท่านั้น (ดูตารางที่ 3 และ 4 ในบทที่ 3) ทั้งนี้เป็นเพราะความพร้อมในการเปิดสอนระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยครูมีน้อย และวิทยาลัยครูบางแห่ง เช่น วิทยาลัยครูลำปาง วิทยาลัยครูสกลนคร วิทยาลัยครู-

เพชรบุรี วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง วิทยาลัยครูนครปฐม ก็ยังไม่ได้เปิดสอนในระดับปริญญาตรี

3. การกำหนดวิชาเรียนในกลุ่มพื้นฐาน

หลักสูตรระดับ ป.กศ. สูงจะบังคับได้เรียนวิชาพื้นฐานที่สำคัญก่อน เช่น ไทย 101 การใช้ภาษาไทย ไทย 102 วาทกรรมสำหรับครู บรรณ 101 หองสมุดและการค้นคว้า รัฐ 101 พื้นฐานการปกครองและการเมือง คณิต 101 คณิตศาสตร์พื้นฐาน วิทยาศาสตร์ 101 วิทยาศาสตร์ชีวภาพ วิทยาศาสตร์ 102 วิทยาศาสตร์กายภาพ พลละ 101 พลศึกษาเบื้องต้น สุข 101 สุขภาพส่วนบุคคลและชุมชน และให้เลือกเรียนรายวิชาที่เหลืออีกส่วนหนึ่ง ส่วนในระดับปริญญาตรีนั้นให้เลือกเรียนรายวิชาที่เหลือจากการเรียนในระดับ ป.กศ. สูง ซึ่งรายวิชาที่สำคัญๆ ถูกเลือกไปก่อนแล้ว จึงทำให้ระดับปริญญาตรีมีรายวิชาที่สนับสนุนกับรายการขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานฯ ค่อนข้างน้อย

4. การกำหนดวิชาเรียนในกลุ่มวิชาชีพครู

กลุ่มวิชาชีพครูซึ่งมีรายวิชาที่สนับสนุนต่อรายการไต่ถามมากกว่ากลุ่มอื่นๆ นั้น ในระดับ ป.กศ. สูงต้องเรียนอย่างน้อย 24 หน่วยกิต แต่ในระดับปริญญาตรีเรียนอย่างน้อยเพียง 18 หน่วยกิตเท่านั้น ดังนั้นในระดับปริญญาตรีจึงมีรายวิชาที่สนับสนุนรายการขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานฯ น้อยกว่าระดับ ป.กศ. สูง

อนึ่ง โครงสร้างของหลักสูตรกำหนดไว้ว่าจะผลิตครูสาขาประถมศึกษา และมัธยมศึกษาาร่วมกัน ด้วยเหตุผลที่ว่าภาวะสังคมและเศรษฐกิจยังไม่สามารถบ่งการให้ครูได้ โดยเฉพาะ จึงยังจำเป็นต้องใช้ครูที่สามารถปรับการสอนได้ทั้งในระดับประถมหรือมัธยม นอกจากนี้การเรียนเพื่อเป็นครูในสาขาประถมและมัธยมมีวิชาแกนร่วมกันหลายวิชา และมีความสืบเนื่องกันทั้งในระดับ ป.กศ. สูงและปริญญาตรี

จากการที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การกำหนดเนื้อหาของวิชาบังคับในกลุ่มวิชาชีพครูพบว่าหลักสูตรในระดับ ป.กศ. สูงมุ่งจะปลูกฝังการเป็นครูประถมศึกษาให้กับผู้เรียนเป็น

ส่วนใหญ่ ส่วนในระดับปริญญาตรี แม้ว่าจะให้โอกาสผู้เรียนได้เพิ่มทุนสัมรรถภาพของ การเป็นครูประถมศึกษา แต่ได้เริ่มเน้นการเป็นครูมัธยมศึกษามากกว่า เนื้อหาของวิชา บัณฑิตที่เวลานั้น ในระดับ ป.กศ. สูงคือ ศึกษา 231 วิธีสอนกลุ่มทักษะ ศึกษา 232 วิธี สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ศึกษา 234 ประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ 1 ใน ระดับปริญญาตรีคือ วิชาศึกษา 432 วิธีสอนวิชาเอก ศึกษา 433 วิธีสอนวิชาโท ศึกษา 434 ประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ 2 ¹

ส่วนวิชาเลือกของกลุ่มวิชาชีพครูนั้น แม้จะระบุให้ผู้เรียนทั้งระดับ ป.กศ. สูง และปริญญาตรี เลือกเรียนรายวิชาในระดับใดก็ได้ แต่จากการกำหนดรหัสวิชา ทำให้พบว่า หลักสูตรนี้เน้นการเป็นครูประถมศึกษาระดับ ป.กศ. สูง และเน้นการเป็นครูมัธยมศึกษา ในระดับปริญญาตรี ซึ่งมีผลไปถึงการปฏิบัติจริงในวิทยาลัยครูด้วย ดังตัวอย่างรหัสและ ชื่อวิชาดังนี้

ศึกษา 235 การประถมศึกษา

ศึกษา 233 หลักสูตรและแบบเรียนประถมศึกษา

ศึกษา 311 การมัธยมศึกษา

ศึกษา 431 หลักสูตรและแบบเรียนมัธยมศึกษา

โดยทั่วไปวิชาที่มีรหัสขึ้นด้วยตัวเลข 1 และ 2 จะเป็นวิชาที่เปิดสอนในระดับ ป.กศ. สูง ส่วนวิชาที่มีรหัสขึ้นด้วยตัวเลข 3 และ 4 จะเป็นวิชาที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรี

นี่ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้รายวิชาของระดับ ป.กศ. สูง สนับสนุนรายการขอบ-เขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษามากกว่ารายวิชาของระดับปริญญาตรี

---

¹สภาการฝึกหัดครู, หลักสูตรการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์-ตำราจ, มกราคม 2520), หน้า 21 -24, 29 - 31.

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าหลักสูตรฝึกหัดครูฉบับพุทธศักราช 2519 นี้มุ่งปูพื้นฐานที่สำคัญๆ สำหรับการเป็นครู และปลูกฝังความรู้ความสามารถและทัศนคติสำหรับการเป็นครูประถมศึกษาให้กับผู้เรียนในระดับ ป. กศ. สูงแล้ว ส่วนหลักสูตรในระดับปริญญาตรีแม้จะยังให้โอกาสผู้เรียนได้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถสำหรับการสอนระดับประถมศึกษาอยู่ แต่ได้เริ่มเน้นสิ่งต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการเป็นครูมัธยมเข้ามาด้วย คือ เน้นให้ผู้เรียนได้มีความรู้แตกฉานในสาขาวิชาเฉพาะอย่างลึกซึ้ง เพื่อจะได้มีพื้นฐานความรู้ทางวิชาการเพียงพอที่จะสอนนักเรียนมัธยมศึกษา ดังนั้น รายวิชาในหลักสูตรปริญญาตรีแม้จะสนับสนุนต่อรายการขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษาค่อนข้างน้อยก็ไม่นับว่าเป็นปัญหา หลักสูตรที่เราควรที่จะพึงใส่ใจตอบสนองต่อรายการขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐาน ได้อย่างสมบูรณ์เป็นอย่างยิ่งคือ หลักสูตรระดับ ป. กศ. สูง ซึ่งการที่วิทยาลัยครูเชียงใหม่ได้แก้ปัญหาคือหลักสูตร ป. กศ. สูงขาดความรู้ความชำนาญการสอนและการแนะแนวโดยการเปิดวิชาศึกษา 361 นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 1 และวิชาศึกษา 321 จิตวิทยาแนะแนวซึ่งเป็นวิชาบังคับวิชาชีพสำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรีให้เป็นวิชาเลือกวิชาชีพของนักศึกษาระดับ ป. กศ. สูง ก็เป็นการแสดงถึงการมองเห็นความสำคัญของหลักสูตรระดับ ป. กศ. สูงประการหนึ่ง

ขอเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการจัดหลักสูตรของสภาฝึกหัดครู

1.1 ความมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกหัดครูที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมีแต่เพียงความมุ่งหมายทั่วไปที่กำหนดไว้อย่างกว้างๆ เท่านั้น มิได้มีความมุ่งหมายเฉพาะในรายวิชาต่างๆ ที่จะเป็นแนวทางให้อาจารย์ผู้สอนนำไปปฏิบัติได้อย่างได้ผล หลักสูตรฝึกหัดครูควรมีจุดมุ่งหมายเฉพาะไว้เป็นมาตรฐานให้อาจารย์ผู้สอนมีความเข้าใจตรงกันในส่วนที่จะผลิตนักศึกษาให้มีคุณภาพและเป็นเกณฑ์ในการประเมินผลนักศึกษาด้วย จุดมุ่งหมายเฉพาะดังกล่าว นอกจากจะเป็นจุดมุ่งหมายที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศแล้ว ยังควรมีพื้นฐานจากความเห็นชอบและความต้องการของบุคลากรทั้งฝ่ายผลิตและฝ่ายใช้ครูประถมศึกษาด้วย รายการขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา ที่แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดทำโดยความสนับสนุนของ

องค์การยูนิเซฟ (UNICEF) นี้ก็เป็นสิ่งซึ่งได้จากการค้นคว้าวิจัย แล้วว่าเป็นเกณฑ์มาตรฐานที่มีพื้นฐานคงถาวร สถาปนาหลักสูตรจึงน่าจะรับเอาเกณฑ์นี้ไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะของหลักสูตร โดยการคัดเลือกรายการขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษาต่างๆ จากหมวด ก. ความรู้ของครู (ความรู้สามัญ และความรู้วิชาครู) หมวด ข. ทักษะในการสอนของครู หมวด ค. ทศนคติของครู หมวด ง. หน้าที่และงานของครูไปไว้ในจุดมุ่งหมายเฉพาะของรายวิชาต่างๆ ตามความเหมาะสม

1.2 ในการคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นครูประถมศึกษา ควรจะได้ใช้รายการขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษาเป็นเกณฑ์พิจารณาประกอบการคัดเลือกเพื่อที่จะได้ครูประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.3 จากการที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลการตรวจสอบแบบจำลองขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐาน กับหลักสูตรฝึกหัดครูมาทั้งหมดนั้น ผู้วิจัยขอเสนอข้อควรพิจารณาในการปรับปรุงหลักสูตรฝึกหัดครูไว้ดังต่อไปนี้คือ

1.3.1 การที่หลักสูตรในระดับ ป.กศ. สูง ไม่ได้ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการสอนนั้น เราสามารถจะแก้ ปัญหาได้ด้วยการ ย้ายวิชา ศึกษา 361 เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา 1 อันเป็นวิชาโสตทัศนศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการสร้าง การเลือก การใช้ ฯลฯ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆไป ซึ่งเคยเป็นวิชาบังคับของกลุ่มวิชาชีพในระดับปริญญาตรี มาเป็นวิชาบังคับในกลุ่มวิชาชีพของระดับ ป.กศ. สูง และย้ายวิชาศึกษา 362 เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา 2 อันเป็นวิชาโสตทัศนศึกษาขั้นสูงเกี่ยวกับการเลือกใช้สื่อการเรียนชนิดต่างๆ ซึ่งเคยเป็นวิชาเลือกของกลุ่มวิชาชีพในระดับปริญญาตรี มาเป็นวิชาบังคับในกลุ่มวิชาชีพของระดับปริญญาตรี

1.3.2 วิชาศึกษา 131 หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ ศึกษา 231 วิธีสอนกลุ่มทักษะ ศึกษา 232 วิธีสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ซึ่งมีขอบเขตวิชากว้างขวางจนสามารถสนับสนุนรายการขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษาได้มากรายการ แต่เป็นการสนับสนุนในแง่ "บอกให้รู้" มากกว่าให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะ เพราะทั้ง 2 วิชานี้มีเวลาเรียนยังไม่มากพอ นั้น ควรจะพิจารณาเพิ่มเวลาเรียนของวิชาศึกษา 131 จากสัปดาห์ละ 4 ชั่วโมงมาเป็น

สัปดาห์ละ 5 ชั่วโมง วิชาศึกษา 231 และวิชาศึกษา 232 จากสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมงมาเป็นสัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง

1.3.3 การกำหนดวิชาบังคับของสาขาวิชาเฉพาะบางอย่างในระดับ ป.กศ.สูง เช่น วิชาเอกวิทยาศาสตร์ทั่วไป วิชาเอก, โท คณิตศาสตร์นั้นเหมาะสมสำหรับให้ผู้เรียนได้ใช้ประโยชน์ในชั้นเป็นพื้นฐานของการศึกษามากกว่าที่จะนำไปใช้ในการสอนระดับประถมศึกษา น่าจะจัดวิชาที่มีความเหมาะสมมากกว่านี้มาเป็นวิชาบังคับ ตัวอย่าง เช่น

วิทย 312 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

วิทย 341 การผลิตอุปกรณ์วิทยาศาสตร์

1.3.4 ควรมีการปรับปรุงเนื้อหาของรายวิชาบางวิชาเพื่อให้ครอบคลุมถึงความรู้สำหรับครูที่มีน้อย เช่น การอ่านทำนองเสนาะและคำประพันธ์ทุกชนิดในแบบเรียนประถมศึกษา เรื่องเกี่ยวกับนิเวศศึกษา ความรู้เกี่ยวกับการทดลองและสาธิตทางวิทยาศาสตร์ที่จำเป็นสำหรับการสอนระดับประถมศึกษา จริยธรรมและพิธีการทางศาสนาในศาสนาต่างๆ พอสังเขป กฎหมายและการเมืองเบื้องต้น ประวัติศาสตร์ไทยตั้งแต่ต้นเดิมของไทยถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ศิลปสำหรับครู คณิตสำหรับครู หลักและวิธีการแนะแนว วิธีสร้างและใช้อุปกรณ์การสอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ข้อเสนอแนะในการใช้หลักสูตรของวิทยาลัยครู

2.1 สำหรับวิชาศึกษา 131 หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ ศึกษา 231 วิธีสอนกลุ่มทักษะ ศึกษา 232 วิธีสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ซึ่งเป็นวิชาที่สนับสนุนรายการ ขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษาหลายรายการ แต่เป็นวิชาที่มีลักษณะวิชาคล้ายกัน อาจารย์ผู้สอนทั้ง 3 วิชานี้ควรจะหาวิธีที่จะช่วยให้วิชาทั้ง 3 สนับสนุนรายการเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น โดยการปรึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับขอบเขตของการสอนวิชาเหล่านั้นว่า ในแต่ละวิชาจะให้นักศึกษาได้มีความรู้ ทักษะ ทศนคติและรู้จักปฏิบัติหน้าที่และงานของครูอย่างไร ผู้สอนจะปูพื้นฐานหรือเน้นด้านใด เพื่อที่จะลดความซ้ำซ้อนของเรื่องที่สอน และจะได้สอนให้ครอบคลุมถึงสิ่งต่างๆ ที่สำคัญอย่างครบถ้วน และดำเนินไปตามลำดับขั้นที่เหมาะสม

2.2 อาจารย์ผู้สอนทุกคนควรตระหนักอยู่เสมอว่าการสอนในวิทยาลัยครูที่สมบูรณ์นั้น นอกจากจะให้ความรู้ที่ถูกของแก่นักศึกษาแล้ว ยังต้องให้โอกาสนักศึกษาได้ฝึกทักษะที่สำคัญได้รับการปลูกฝังทัศนคติที่เหมาะสม ตลอดจนสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่และงานของครูที่จำเป็นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่หลักสูตรยังไม่ได้กำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะของแต่ละรายวิชาให้แน่ ผู้สอนก็ควรถือเป็นหน้าที่ที่จะตั้งจุดมุ่งหมายเฉพาะในคานต่างๆ โดยอาจจะเลือกมาจากรายการ ขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษาดังกล่าวในหมวดต่างๆ ให้เหมาะกับวิชาที่ตนสอนและหากวิธีทุกประการที่จะช่วยให้จุดมุ่งหมายที่พึงไว้ประสบผลสำเร็จ

ความรู้ที่ควรเน้นใหม่มากกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้คือ การอ่านทำนองเสนาะ คำประพันธ์ร้อยกรองที่มีในแบบเรียนได้ทุกชนิด เรื่องเกี่ยวกับนิเวศน์ศึกษา ความรู้เกี่ยวกับ การทดลองและสาธิตทางวิทยาศาสตร์ที่จำเป็นสำหรับการสอนระดับประถมศึกษา จริยธรรมและพิธีการทางศาสนาต่างๆ พอสังเขป กฎหมายและการเมืองเบื้องต้น วิธีสร้างและใช้อุปกรณ์การสอน หลักและวิธีการแนะแนว ศิลปสำหรับครู ดนตรีสำหรับครู สำหรับสองรายการหลังนี้อาจจะประยุกต์มาจากวิชาศิลปะ 161 และดนตรี 251 มาไว้ในศึกษา 131 ศึกษา 231 และฝึกษา 232

ทักษะที่ควรให้นักศึกษาได้ฝึกมากขึ้นคือใช้คำถามเพื่อให้เกิดผลหลายๆ แบบได้ ฟังและเข้าใจคำพูดหรือเสียงต่างๆ ได้อย่างชัดเจนเพื่อปฏิบัติการ ได้ฉับไวและเหมาะสม วาดภาพประกอบการสอนได้ ใช้ความรู้ทางศิลปะและดนตรีให้เกิดประโยชน์ในการสอนได้นำผลทดสอบมาปรับปรุงการเรียนการสอนและนักเรียน ช่วยผู้เรียนให้ประเมินผลตนเองได้ดียิ่งขึ้น

ในเรื่องเกี่ยวกับทัศนคติ แม้จะเป็นสิ่งซึ่งต้องใช้เวลานานในการปลูกฝัง และยากแก่การวัดผลก็ตาม อาจารย์ผู้สอนก็ควรพยายามสอดแทรกทัศนคติที่เหมาะสมกับคุณลงในวิชาที่ตนสอนให้ได้มากที่สุด และวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้นักศึกษายอมรับทัศนคติต่างๆ มาเป็นของตนเองก็คือ อาจารย์ควรจะทำตนเป็นแบบฉบับที่ดีของครูในเรื่องทัศนคติแห่งการเป็นครู

2.3 ในการปฐมนิเทศก่อนฝึกสอนนั้น ควรอบรมให้นักศึกษาตระหนักถึงหน้าที่ และงานของครูประจำการทุกอย่าง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง การแนะนำนักเรียน และ ผู้ปกครอง การติดต่อกับผู้ปกครองและชุมชน การร่วมกิจกรรมของนักเรียนและชุมชน และควรเชิญครูพี่เลี้ยงจากโรงเรียนในหน่วยฝึกสอนต่างๆ รวมทั้งอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูมาร่วมสัมมนาถึงบทบาทหน้าที่ของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ รวมทั้งการช่วยเหลือครูใหม่ไต่ตามความเหมาะสม ซึ่งเป็นปัญหาที่พบในหมวดหน้าที่และงานของครูโดยให้นักศึกษาที่กำลัง

จะออกฝึกสอนได้มีโอกาสดำเนินการสัมมนาด้วย

2.4 สำหรับวิชาเลือกของทั้ง 2 ระดับชั้น ที่วิทยาลัยครูส่วนใหญ่ยังไม่ได้ออกสอนได้สนับสนุนกับรายการขอเกณฑ์และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษาทางวิทยาลัยครูน่าจะพิจารณาเปิดสอนให้สนับสนุนกับรายการขอเกณฑ์และเกณฑ์มาตรฐานเท่าที่พอจะทำได้ วิชาเหล่านั้นคือ

ศึกษา	332	กิจกรรมรวมหลักสูตร
ศึกษา	411	การศึกษาเปรียบเทียบ
ศึกษา	473	กฎหมายการศึกษา
ไทย	411	ภาษาถิ่น
ไทย	421	การตีความ
ไทย	431	การเขียนสร้างสรรค์
วิทย์	312	การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
วิทย์	341	การผลิตอุปกรณ์วิทยาศาสตร์
วิทย์	441	วิทยาศาสตร์ก้าวหน้า
รัฐ	431	พัฒนาการทางการเมือง
เศรษฐ	101	เศรษฐกิจในชีวิตประจำวัน
ปรัชญา	411	ศาสนาเปรียบเทียบ
ประวัติ	312	ประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยา
ประวัติ	411	ประวัติศาสตร์การปกครองของไทย
ภูมิ	411	อุคุนิยมวิทยา
ภูมิ	421	ภูมิศาสตร์ประชากร
สังคม	312	การพัฒนาชุมชน
เกษตร	282	วิธีสอนวิชาเกษตร
ครุ	263	การประดิษฐ์เศษวัสดุเหลือใช้

วิชาใดที่หลักสูตรกำหนดให้เปิดได้ทั้ง 2 ระดับชั้น วิทยาลัยครูก็ควรจะเปิด
โอกาสให้นักศึกษาทั้งสองระดับได้มีโอกาสเลือกเรียนได้ เพื่อเป็นการช่วยเพิ่มพูนประสิทธิ
ภาพการ เป็นครูประถมศึกษาให้กับนักศึกษาทั้งที่จบจากระดับ ป.กศ.สูง และปริญญาตรี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย